

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ
з дисципліни**

**«Менеджмент соціального забезпечення» («Менеджмент соціальної роботи»)
(для бакалаврів)**

Київ - 2018

Підготовлено доцентом кафедри публічного адміністрування *В.В. Утвенком*

Затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи (протокол №8 від 7.03. 2018 р.)

Схвалено Вченою Радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук (протокол №8 від 29.03.2018 р.)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Утвенко В. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Менеджмент соціального забезпечення» («Менеджмент соціальної роботи») (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2018. – 50 с.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Менеджмент соціального забезпечення» («Менеджмент соціальної роботи») містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни, зміст самостійної роботи з дисципліни «Менеджмент соціального забезпечення», а також список літератури.

©Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є важливою складовою навчального процесу, яка сприяє активізації засвоєння студентом знань та їх реалізації, а також формує вміння навчатися і займатися науковою роботою. Самостійна робота є основним засобом опанування навчального процесу студентами у вільний від занять час.

Метою самостійної роботи є сприяння якнайглибшому засвоєнню студентами знань з дисциплін «Менеджмент соціального забезпечення» («Менеджмент соціальної роботи»), ознайомлення їх з основними поняттями дисципліни, поглиблене вивчення теоретичних засад та практичних механізмів державного та недержавного управління в соціальній сфері та системою соціального забезпечення. Ефективність моделі державного управління соціальною сферою тісно взаємопов'язана з необхідністю здійснення державою цілісної системної політики у соціальній сфері. Також методичні матеріали передбачають опанування в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завданням самостійної роботи студентів є засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та наукових робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із предмета.

Самостійна робота студентів з дисципліни «Менеджмент соціального забезпечення» («Менеджмент соціальної роботи») становить приблизно, необхідного для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти та науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень. Зміст самостійної роботи студента з дисципліни «Менеджмент соціального забезпечення» визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача. У пропонованих методичних рекомендаціях розглядаються форми самостійної роботи студентів, порядок організації та контролю самостійної роботи. Подаються основні питання з курсу дисципліни, питання для самоконтролю, теми рефератів, а також тестові завдання.

Соціально-економічні та політичні процеси, які відбуваються в українській державі, зумовили нові підходи до управлінської діяльності в соціальній сфері, яка є однією з найважливіших ознак розвитку громадянського суспільства, ринкових відносин. Адже проголосивши курс на побудову соціально-орієнтованої ринкової економіки Україна взяла на себе зобов'язання дотримуватися основних державних соціальних стандартів та соціальних гарантій, забезпечити прожитковий мінімум населення, який би відповідав мінімальним потребам людини.

Для України, як і для інших постсоціалістичних країн, що стали на шлях ринкових перетворень, особливо актуальним є знання сучасних тенденцій розвитку соціальної сфери, пізнання сутності законів та закономірностей управління нею, включення соціального ресурсу у здійснювані перетворення, розуміння актуальності регулювання взаємовідносин і взаємодії класів та соціальних прошарків у трансформаційному суспільстві. Динамізм і багатоплановість соціальних змін в окремих країнах та світі загалом породжує нагальну потребу визначення їх сутнісних характеристик, прогнозування тенденцій функціонування й розвитку соціальних відносин, попередження виникнення гострих соціальних конфліктів, а в разі їх появи — окреслення механізмів подолання.

У ході вивчення даного предмету студенти знайомляться з теоретико-методологічними засадами, об'єктом, предметом, метою та завданнями дисципліни, вивчають сутність, природу та особливості соціального забезпечення та соціальної підтримки населення України. Всебічне опанування даної дисципліни дозволить слухачам **знати:**

- теоретичні основи процесу соціального забезпечення;
- сутність та особливості менеджменту в соціальній сфері (соціального менеджменту);
- еволюцію розвитку управління в соціальній сфері;
- історію розвитку соціального забезпечення (соціального захисту) населення та управління цим процесом в Україні та світі;
- об'єкт, суб'єкт, методи та функції соціального менеджменту;
- систему соціального менеджменту;
- організаційні відносини в системі соціального менеджменту;
- соціальні ресурси менеджменту;
- мотивацію в системі соціального менеджменту;
- інформаційне забезпечення менеджменту в соціальній сфері;
- цілепокладання в соціальному менеджменті;
- соціальну політику та соціальне управління;
- управління персоналом в соціальному менеджменті;
- управління соціальними процесами та в галузях соціальної сфери;
- особливості здійснення соціального партнерства;
- управління маркетинговою діяльністю в соціальній сфері;
- сучасні технології соціального менеджменту та соціальний самоменеджмент;
- макrorівневий та мікрорівневий механізми менеджменту соціального забезпечення;
- ефективність соціального менеджменту в сучасному суспільстві;
- особливості менеджменту соціальної служби для молоді;
- співвідношення супервізії та менеджменту соціального забезпечення;
- проектування як специфічний інструмент менеджменту соціального забезпечення;
- особливості професійної діяльності менеджерів соціальної сфери;
- роль соціальної служби як інституціональної основи управління в соціальній сфері;
- соціальні проекти, програми та соціальне планування в соціальній сфері;
- особливості прийняття рішення як функція управління в соціальній сфері;
- організаційний розвиток в соціальній сфері;
- моделі управління соціальною сферою;
- метод аналізу документів у соціальній сфері;
- вимірювання і контроль результатів соціальної роботи;

- зарубіжний досвід управлінських процесів у соціальній сфері.

Отже, методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни «Менеджмент соціального забезпечення» («Менеджмент соціальної роботи») спрямовані на те, щоб дати студентам знання теоретичних основ предмету, а також застосування ними здобутих знань, вмінь і навичок на практиці.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

дисципліни

«Менеджмент соціального забезпечення» (Менеджмент соціальної роботи)

Назва змістового модуля та теми	Кількість годин		
	лекції	Семінарські (практичні) заняття	Самостійна робота студентів
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади дисципліни			
1. Соціальна сфера в Україні: структура та особливості розвитку. Соціальне забезпечення населення України.	2		6
2. Предмет, зміст та методологія менеджменту соціального забезпечення (соціального менеджменту). Закони та принципи соціального менеджменту.	2		6
3. Еволюція розвитку управління в соціальній сфері	2		6
4. Об'єкт та суб'єкт соціального менеджменту. Методи соціального менеджменту.	2		6
5. Система соціального менеджменту	2		5
Змістовий модуль 2. Практичне застосування менеджменту в соціальній сфері			
6. Мотивація в системі соціального	2		5

менеджменту			
7. Інформаційне забезпечення менеджменту в соціальній сфері. Моніторинг соціальних процесів. Соціально-статистична діагностика.	2	2	5
8. Соціальна політика та соціальне управління		2	5
9. Управління персоналом в соціальному менеджменті	2		5
10. Соціальне партнерство		2	5
11. Сучасні технології соціального менеджменту	2		5
12. Соціальний самоменеджмент		2	5
13. Макрорівневий та мікрорівневий механізми соціального менеджменту	2		5
14. Супервізія та менеджмент соціального забезпечення		2	5
15. Планування та проектування як функція менеджменту соціального забезпечення	2		5
Змістовий модуль 3. Особливості управління в соціальній сфері в зарубіжних країнах			
16. Становлення та розвиток системи соціального забезпечення в зарубіжних країнах. Моделі соціального захисту населення в країнах ЄС.	2	2	5
Разом годин: 120	24	12	84

**Зміст
самостійної роботи з**

дисципліни

«Менеджмент соціального забезпечення»

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади дисципліни

Тема 1. Соціальна сфера в Україні: структура та особливості розвитку. Соціальне забезпечення населення України.

1. Сутність поняття “соціальна сфера”.
2. Соціальна сфера в Україні та її складові.
3. Становлення та розвиток соціальної сфери в новітній історії України.
4. Сутність понять “соціальне забезпечення”, “соціальний захист”.
5. Виникнення та розвиток системи соціального забезпечення населення в європейських країнах.
6. Еволюція розвитку системи соціального захисту населення в Україні.

Питання для самоконтролю:

1. Які галузі належать до соціальної сфери?
2. Розкрийте сутність поняття “соціальне забезпечення”.
3. Яким чином здійснюється соціальний захист населення України?
4. Розкрийте сутність поняття “соціальний захист”.
5. Хто опікувався соціальним захистом населення в Україні після проведення буржуазних реформ 60-70-х рр. XIX ст. в Російській імперії?
6. Чи належить охорона здоров'я до соціальної сфери?

Теми рефератів:

1. Основні принципи соціального забезпечення.
2. Структура соціальної сфери в Україні.
3. Особливості становлення та розвитку соціальної сфери в Україні.
4. Основні напрямки соціального забезпечення населення України.
5. Соціальний захист населення України в Давньоруську та Литовсько-Польську добу.

Тестові завдання:

I. Соціальна сфера - це:

- а) заклади соціального забезпечення та соціальної підтримки населення;
- б) сукупність галузей і видів діяльності, підприємств, фірм, закладів та установ, які мають забезпечити задоволення потреб людей у матеріальних благах, послугах, відтворенні роду, створити умови для співіснування і співпраці людей у суспільстві згідно з відпрацьованими законами і правилами з метою створення мегаполісів, розвитку масових комунікацій, зміцнення держави;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

II. Соціальне забезпечення — це:

- а) система суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасний випадок на виробництві та ін.);
- б) відносини щодо перерозподілу національного доходу з метою забезпечення встановлених соціальних стандартів життя для кожної людини в умовах дії соціальних ризиків;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

III. Соціальний захист — це:

- а) система суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасний випадок на виробництві та ін.);
- б) відносини щодо перерозподілу національного доходу з метою забезпечення встановлених соціальних стандартів життя для кожної людини в умовах дії соціальних ризиків;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

IV. Соціальна підтримка - це:

- а) система суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасний випадок на виробництві та ін.);
- б) відносини щодо перерозподілу національного доходу з метою забезпечення встановлених соціальних стандартів життя для кожної людини в умовах дії соціальних ризиків;
- в) це система заходів з матеріального забезпечення за рахунок державного та місцевого бюджетів та інших джерел фінансування громадян, які не набули з різних причин юридичного права на пенсії та інші види допомог, але потребують соціальної допомоги і не можуть самостійно вийти із скрутного становища;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

V. Вперше соціальне законодавство на державному рівні було прийнято в:

- а) Німеччині;
- б) Італії;
- в) Франції;
- г) Великій Британії;

д) Австро-Угорщині.

Література [1-4; 6; 8; 13; 14; 22; 24-26; 28; 30]

Тема 2. Предмет, зміст та методологія менеджменту соціального забезпечення (соціального менеджменту). Закони та принципи соціального менеджменту.

1. Виникнення та становлення соціального менеджменту.
2. Предмет соціального менеджменту.
3. Методологічні засади соціального менеджменту.
4. Методи та функції соціального менеджменту як науки.
5. Закони соціального менеджменту.
6. Принципи соціального менеджменту.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основні види соціального управління у відповідності з основними сферами організації суспільства.
2. Назвіть основні закони соціального менеджменту.
3. Що таке менеджмент соціального забезпечення (соціальний менеджмент)?
4. Які Ви знаєте основні принципи менеджменту соціального забезпечення?
5. Назвіть основні функції соціального менеджменту.

Теми рефератів:

1. Предмет та зміст менеджменту соціального забезпечення.
2. Методологія менеджменту соціального забезпечення.
3. Закони соціального менеджменту.
4. Принципи соціального менеджменту.
5. Методи соціального менеджменту як науки.

Тестові завдання:

I. В науковій літературі виділяють:

- а) 3 основних етапи становлення менеджменту як науки;
- б) 4 основних етапи становлення менеджменту як науки;
- в) 5 основних етапи становлення менеджменту як науки;
- г) 6 основних етапи становлення менеджменту як науки;
- д) 7 основних етапи становлення менеджменту як науки;
- е) правильних відповідей немає.

II. Менеджмент соціального забезпечення — це:

- а) цілеспрямований вплив людини на людину з метою ефективного вирішення соціальної потреби збільшення самостійності людини в громаді;

- б) процес управління соціальним захистом населення;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

III. Головною метою менеджменту соціального забезпечення є:

- а) розвиток людини як особистості, її соціальний захист;
- б) сформувані і застосувати на практиці загальні принципи управління, придатні для будь-якої людської організації і сфери діяльності;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

IV. До головних завдань менеджменту соціального забезпечення належать:

- а) розробка конкретних заходів та їх досягнення;
- б) розподіл завдань на окремі види;
- в) розподіл роботи, доручень;
- г) координація взаємодії різних підрозділів всередині організації;
- д) здійснення формальної ієрархічної структури;
- е) оптимізація процесів прийняття рішень і комунікацій;
- є) пошук адекватної мотивації діяльності;
- ж) правильні відповіді “а”-”в”;
- з) правильні відповіді “г” і “д”;
- и) правильні відповіді “е” і “є”;
- і) усі відповіді правильні;
- ї) правильних відповідей немає.

Література [1; 3; 4; 6; 9; 11; 13; 22; 24-26; 28; 31; 33]

Тема 3. Еволюція розвитку управління в соціальній сфері

1. Історичні етапи розвитку науки про менеджмент.
2. Еволюція розвитку управлінської теорії до кінця XIX ст.
3. Становлення та розвиток менеджменту в соціальній сфері в XX — на початку XXI ст.
4. Зародження управлінської діяльності на українських землях.
5. Розвиток управління в соціальній сфері в Україні в Литовсько-Польську та Козацьку добу.
6. Управлінська діяльність в соціальній сфері в Україні в XIX — на початку XX ст.
7. Розвиток управлінської науки в Україні в радянський та пострадянський періоди.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте витоки управлінської діяльності.
2. Висвітліть історичні етапи розвитку науки про менеджмент.

3. Розкрийте основні теоретичні концепції менеджменту соціального забезпечення.
4. Назвіть основні наукові школи соціального менеджменту.
5. Чи була розвинена управлінська діяльність в Україні в соціальній сфері в Козацьку добу?

Теми рефератів:

1. Еволюція розвитку управління в соціальній сфері.
2. Наукові школи соціального менеджменту.
3. Розвиток системи управління в соціальній сфері в європейських країнах.
4. Основні етапи розвитку управлінської діяльності в Україні.
5. Становлення та розвиток управлінської діяльності в соціальній сфері в Україні.

Тестові завдання:

I. Початок традицій, пов'язаних з поняттям "соціальна робота", було покладено в Західній Європі та США:

- а) в першій половині XIX ст.;
- б) в другій половині XIX ст.;
- в) на рубежі XIX — XX ст.;
- г) в першій половині XX ст.;
- д) в другій половині XX ст.;
- е) правильних відповідей немає.

II. Управлінська діяльність на українських землях зародилася в:

- а) добу Київської Русі;
- б) в Литовсько-Польський період;
- в) в Козацьку добу;
- г) в XIX ст.;
- д) на рубежі XIX — XX ст.;
- е) правильних відповідей немає.

III. В науковій літературі виділяють:

- а) 3 основних етапи становлення менеджменту як науки;
- б) 4 основних етапи становлення менеджменту як науки;
- в) 5 основних етапи становлення менеджменту як науки;
- г) 6 основних етапи становлення менеджменту як науки;
- д) 7 основних етапи становлення менеджменту як науки;
- е) правильних відповідей немає.

IV. До основних наукових шкіл соціального менеджменту належить:

- а) управлінська школа;
- б) американська школа соціального менеджменту;

- в) європейська школа соціального менеджменту;
- г) японська школа соціального менеджменту;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

Література [1; 3; 4; 6; 9; 11; 13; 14; 22; 24-26; 31]

Тема 4. Об'єкт та суб'єкт соціального менеджменту. Методи соціального менеджменту.

1. Об'єкт соціального менеджменту.
2. Суб'єкт соціального менеджменту.
3. Підходи, моделі та методи взаємозв'язку об'єктів та суб'єктів менеджменту соціального забезпечення.
4. Зміст та специфіка методів соціального менеджменту.
5. Самоуправління як метод соціального менеджменту.

Питання для самоконтролю:

1. Що є об'єктом менеджменту соціального забезпечення?
2. Назвіть основні методи соціального забезпечення.
3. Що включають в себе соціальні методи?
4. Що таке принципи самоуправління.
5. Які Ви знаєте основні принципи самоуправління в менеджменті соціального забезпечення?

Теми рефератів:

1. Об'єкт та суб'єкт соціального менеджменту.
2. Методи соціального менеджменту.
3. Принципи самоуправління в менеджменті соціального забезпечення.
4. Методи взаємозв'язку об'єктів та суб'єктів менеджменту соціального забезпечення.

Тестові завдання:

I. Об'єктом менеджменту соціального забезпечення є:

- а) людина;
- б) організація;
- в) менеджер;
- г) органи місцевого самоврядування;
- д) держава;
- е) усі відповіді правильні;
- є) правильних відповідей немає.

II. Суб'єктом менеджменту соціального забезпечення є:

- а) людина;
- б) організація;

- в) менеджер;
- г) органи місцевого самоврядування;
- д) держава;
- е) усі відповіді правильні;
- є) правильних відповідей немає.

III. Методи соціального менеджменту – це:

- а) перш за все, методи соціального нормування (правила трудового розпорядку, види дисциплінарного впливу та ін.), соціального регулювання (договори, системи розподілу), морального стимулювання (заохочення), методи мотивації, психологічні методи, а також методи економічного стимулювання, організаційно-адміністративні методи і методи самоврядування;
- б) механізми, за якими здійснюється ефективне управління в соціальній сфері;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

IV. В соціальному менеджменті мотивація визначається як:

- а) соціальна основа керування, а мотиваційний механізм активізації індивідуального і групового поведінки членів колективу називають ядром менеджменту
- б) діяльність з координування роботи інших людей і становить сутність управління, головне завдання якої - досягнення узгодженості в роботі всіх ланок підприємства або організації, здійснення маневрування ресурсами, забезпечення єдності і узгодження всіх стадій процесу управління, дій керівника;
- в) усі відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

V. В соціальному менеджменті координація визначається як:

- а) соціальна основа керування, а мотиваційний механізм активізації індивідуального і групового поведінки членів колективу називають ядром менеджменту
- б) діяльність з координування роботи інших людей і становить сутність управління, головне завдання якої - досягнення узгодженості в роботі всіх ланок підприємства або організації, здійснення маневрування ресурсами, забезпечення єдності і узгодження всіх стадій процесу управління, дій керівника;
- в) усі відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

Література [1; 3; 4; 6; 9; 11; 13; 14; 22; 24-26; 28; 31; 33]

Тема 5. Система соціального менеджменту

1. Соціальний менеджмент як система.
2. Механізми соціального менеджменту.

3. Функції соціального менеджменту.
4. Структура соціального менеджменту.
5. Місія та мета менеджменту соціального забезпечення.
6. Правові засади соціального менеджменту.

Питання для самоконтролю:

1. Виділіть головні функції соціального менеджменту.
2. Охарактеризуйте систему менеджменту соціального забезпечення.
3. Що таке місія менеджменту соціального забезпечення?
4. Які Ви знаєте основні принципи менеджменту соціального забезпечення?
5. Назвіть головні категорії менеджменту соціального забезпечення.

Теми рефератів:

1. Система соціального менеджменту.
2. Основні принципи та задачі соціального менеджменту.
3. Основні категорії соціального менеджменту.
4. Інституційні рівні менеджменту соціального забезпечення.
5. Правові засади соціального менеджменту.

Тестові завдання:

I. Процес менеджменту соціального забезпечення включає:

- а) процес класичного управління: збір, переробка, передача інформації (предмет менеджменту), яка використовується для відпрацювання рішень (продукт менеджменту);
- б) мета управління; спосіб досягнення мети, об'єкт та суб'єкт управління, які взаємодіють в певному середовищі;
- в) функції управління організацією: планування, організація, оперативне управління, мотивація (активізація та стимулювання роботи), навчання кадрів, облік та аналіз, зворотній зв'язок, координація, контроль;
- г) засоби управлінської праці: методи, засоби обробки та аналізу інформації, прийняття на цій основі конкретних рішень;
- д) правильні відповіді "а" і "б";
- е) правильні відповіді "в" і "г";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Анрі Файоль, американський менеджер, стверджував, що "управляти – це:

- а) передбачати – вивчати майбутнє, встановлювати програму дій;
- б) організовувати – будувати подвійний організм з матеріального та соціального;
- в) розпоряджатися – приводити в дію персонал;

- г) погоджувати – зв'язувати, об'єднувати, всі дії та зусилля”;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. У науковій літературі менеджмент соціальної забезпечення підпорядковується наступним законам:

- а) єдність системи соціального управління, яка проявляється у нерозривному ланцюгу відносин управління (від вищих органів адміністративно-державного управління до нижчих його ланок), у поєднанні основних функцій та методів менеджменту;
- б) пропорційність керуючої та керованої підсистем, яка передбачає раціональну співвідносність всередині них і між ними з метою забезпечення більш ефективного функціонування цих підсистем;
- в) участь різних верств населення у соціальному управлінні, у підвищенні його ефективності та відповідальності, оскільки суспільне виробництво матеріальних і духовних благ підкорене єдиній меті – задоволення потреб населення;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. У науковій літературі визначено наступні фактори, що сприяють розвитку співробітництва між організаціями:

- а) наявність схожих цінностей та культури;
- б) досягнення консенсусу з приводу сфери взаємодії (узгодженість з питання розподілу ролей та відповідальності);
- в) усвідомлення важливості створення мережі;
- г) наявність обміну (чи всі сторони виграють від соціальної діяльності);
- д) наявність альтернативних ресурсів;
- е) правильні відповіді “а”-”в”;
- є) правильні відповіді “г”-”д”;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

Література [1; 3; 4; 6; 9; 11; 13; 14; 22; 24-26; 28; 31; 33]

Змістовий модуль 2. Практичне застосування менеджменту в соціальній сфері
Тема 6. Мотивація в системі соціального менеджменту

1. Сутність та механізми мотивації.
2. Соціально-психологічні аспекти мотивації.
3. Адміністративна мотивація.
4. Співвідношення мотивації і стимулювання.
5. Організація мотивації та стимулювання.
6. Зміни в структурі та змісті трудової мотивації в сучасних умовах.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте сутність поняття “мотивація”.
2. Яким чином застосовуються мотиваційні механізми в соціальній сфері?
3. У чому полягає зміст трудової мотивації в соціальному менеджменті?
4. Що таке організаційна мотивація?
5. Назвіть основні шляхи приведення в дію мотиваційних ресурсів.

Теми рефератів:

1. Мотивація в системі соціального менеджменту.
2. Основні шляхи приведення в дію мотиваційних ресурсів.
3. Організація мотивації в менеджменті соціального забезпечення.
4. Адміністративна мотивація в соціальному менеджменті.
5. Проблема мотивації та стимулювання в соціальному менеджменті.

Тестові завдання:

I. Мотивація — це:

- а) спонукання до дії; динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, керуючий поведінкою людини, який визначає її організованість, активність і стійкість; здатність людини діяльно задовольняти свої потреби;
- б) процес стимулювання працівників до здійснення ефективної діяльності, спрямованої на досягнення цілей підприємства. Мотивація необхідна для ефективного виконання прийнятих рішень і запланованих завдань;
- в) те, що знаходиться в людини "всередині". Якщо людина мотивована, її задоволення від роботи може призвести до якісного результату;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Мотивація в менеджменті соціального забезпечення - це:

- а) спонукання до дії; динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, керуючий

поведінкою людини, який визначає її організованість, активність і стійкість; здатність людини діяльно задовольняти свої потреби;

б) процес стимулювання працівників до здійснення ефективної діяльності, спрямованої на досягнення цілей підприємства. Мотивація необхідна для ефективного виконання прийнятих рішень і запланованих завдань;

в) те, що знаходиться в людини "всередині". Якщо людина мотивована, її задоволення від роботи може призвести до якісного результату;

г) правильні відповіді "а" і "б";

д) правильні відповіді "б" і "в";

е) правильні відповіді "а" і "в";

є) усі відповіді правильні;

ж) правильних відповідей немає.

III. Мотивація в системі соціального менеджменту буває:

а) адміністративною;

б) психологічною;

в) організаційною;

г) правильні відповіді "а" і "б";

д) правильні відповіді "б" і "в";

е) правильні відповіді "а" і "в";

є) усі відповіді правильні;

ж) правильних відповідей немає;

з) ваш варіант.

IV. Мотив — це:

а) процес спонукання людей до праці, який передбачає використання мотивів поведінки людини для досягнення особистих цілей або цілей організації;

б) внутрішня спонукальна сила, яка примушує людину до здійснення певних дій або вести себе певним чином;

в) обидві відповіді правильні;

г) правильних відповідей немає.

Література [2-5; 9; 10; 14; 24-26]

Тема 7. Інформаційне забезпечення менеджменту в соціальній сфері. Моніторинг соціальних процесів. Соціально-статистична діагностика.

1. Сутність інформації, її виробництво, відтворення та використання.

2. Поняття "соціальна інформація", її джерела та канали циркуляції. Види соціальної інформації.

3. Використання інформаційних технологій в управлінні соціальними процесами. Геоінформаційні

технології в соціальному менеджменті.

4. Сутність моніторингу. Соціальний моніторинг як функція менеджменту.

5. Сутність та принципи соціального моніторингу. Показники та індикатори соціального моніторингу. Статистичне вивчення соціальних процесів.

6. Статистичне вивчення громадської думки.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке інформація?

2. Які фактори впливають на інтенсивність використання інформації менеджером?

3. Розкрийте сутність поняття “соціальна інформація”?

4. Яким чином здійснюється виробництво соціальної інформації в соціальному менеджменті?

5. Назвіть основні види соціальної інформації.

6. Що таке моніторинг? Розкрийте роль соціального моніторингу в інформаційному забезпеченні соціального менеджменту.

7. Назвіть основні принципи соціального моніторингу.

8. Що таке індикатори соціального моніторингу?

9. Яким чином здійснюється статистичне вивчення соціальних процесів?

Теми рефератів:

1. Інформаційне забезпечення менеджменту в соціальній сфері.

2. Процес виробництва та відтворення соціальної інформації.

3. Роль соціальної інформації в менеджменті соціального забезпечення.

4. Види соціальної інформації в соціальному менеджменті.

5. Моніторинг соціальних процесів.

6. Моніторинг соціальних процесів у соціальному менеджменті.

7. Соціально-статистична діагностика.

8. Проблема статистичного вивчення соціальних процесів.

Тестові завдання:

I. Інформація — це:

а) абстрактне поняття, що має різні значення залежно від контексту:

•Роз'яснення; Виклад фактів, подій; Витлумачення;

•Представлення, поняття;

•Ознайомлення, просвіта;

б) це нові відомості, які прийняті, зрозумілі і оцінені її користувачем як корисні;

в) це знання, які отримує споживач (суб'єкт) у результаті сприйняття і переробки певних відомостей;

г) правильні відповіді “а” і “б”;

д) правильні відповіді “б” і “в”;

- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає;
- з) ваш варіант.

II. Цінність інформації — визначається:

- а) корисністю та здатністю її забезпечити суб'єкта необхідними умовами для досягнення ним поставленої мети;
- б) здатністю інформації об'єктивно відображати процеси та явища, що відбуваються в навколишньому світі. Як правило достовірною вважається насамперед інформація, яка несе у собі безпомилкові та істинні дані. Під безпомилковістю слід розуміти дані які не мають, прихованих або випадкових помилок. Випадкові помилки в даних обумовлені, як правило, неумисними спотвореннями змісту людиною чи збоями технічних засобів при переробці даних в інформаційній системі. Тоді як під істинними слід розуміти дані зміст яких неможливо оскаржити або заперечити;
- в) здатністю інформації відповідати вимогам сьогодення (поточного часу або певного часового періоду);
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Моніторинг в соціальному менеджменті — це:

- а) процес наукових, технічних, технологічних, організаційних та інших засобів, які забезпечують систематичний контроль (стеження) за станом та тенденціями розвитку природних, техногенних та суспільних процесів;
- б) проведення низки однотипних замірів досліджуваного об'єкта і подальший аналіз, оцінка, порівняння отриманих результатів для виявлення певних закономірностей, тенденцій, змінних і їх динаміки;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

IV. До основних методів соціальної діагностики належать:

- а) математичні;
- б) соціологічні;
- в) метод експертної оцінки;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;

- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література [3; 5; 6; 8-10; 14; 17; 22; 24-27; 31]

Тема 8. Соціальна політика та соціальне управління

1. Сутність понять “соціальна політика” та “соціальне управління”.
2. Соціальна політика — основа управління соціальними процесами і системами.
3. Головні задачі та напрямки соціальної політики в перехідному постсоціалістичному суспільстві.
4. Основні напрямки соціальної політики органів державної влади та місцевого самоврядування на сучасному етапі розвитку України.
5. Соціальне управління як вид управлінської діяльності в суспільстві.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке соціальна політика?
2. Розкрийте сутність поняття “соціальне управління”.
3. Виділіть головні задачі соціальної політики в перехідному постсоціалістичному суспільстві.
4. Яким чином соціальна політика впливає на соціальне управління?
5. Висвітліть основні напрямки соціальної політики органів місцевого самоврядування.

Теми рефератів:

1. Соціальна політика як феномен.
2. Соціальне управління в Україні.
3. Основні напрямки соціальної політики органів державної влади на сучасному етапі розвитку України.
4. Основні напрямки соціальної політики органів місцевого самоврядування на сучасному етапі розвитку України.
5. Головні задачі соціальної політики в перехідному постсоціалістичному суспільстві.

Тестові завдання:

I. Соціальна політика -це:

- а) комплекс заходів державного та недержавного характеру, спрямованих на виявлення, задоволення і узгодження потреб та інтересів громадян, соціальних груп, територіальних громад. Це також діяльність держави щодо створення та регулювання соціально-економічних умов життя суспільства з метою підвищення добробуту членів суспільства, усунення негативних наслідків функціонування ринкових процесів, забезпечення соціальної справедливості та соціально-політичної стабільності у країні; система правових, організаційних, регулятивно-контрольних заходів держави з метою узгодження цілей соціального характеру із цілями економічного зростання;
- б) діяльність держави щодо створення та регулювання соціально-економічних умов життя суспільства з

метою підвищення добробуту членів суспільства, усунення негативних наслідків функціонування ринкових процесів, забезпечення соціальної справедливості та соціально-політичної стабільності у країні; система правових, організаційних, регулятивно-контрольних заходів держави з метою узгодження цілей соціального характеру із цілями економічного зростання;

в) обидві відповіді правильні;

г) правильних відповідей немає.

II. Державна соціальна політика — це:

а) комплекс заходів державного та недержавного характеру, спрямованих на виявлення, задоволення і узгодження потреб та інтересів громадян, соціальних груп, територіальних громад. Це також діяльність держави щодо створення та регулювання соціально-економічних умов життя суспільства з метою підвищення добробуту членів суспільства, усунення негативних наслідків функціонування ринкових процесів, забезпечення соціальної справедливості та соціально-політичної стабільності у країні; система правових, організаційних, регулятивно-контрольних заходів держави з метою узгодження цілей соціального характеру із цілями економічного зростання;

б) діяльність держави щодо створення та регулювання соціально-економічних умов життя суспільства з метою підвищення добробуту членів суспільства, усунення негативних наслідків функціонування ринкових процесів, забезпечення соціальної справедливості та соціально-політичної стабільності у країні; система правових, організаційних, регулятивно-контрольних заходів держави з метою узгодження цілей соціального характеру із цілями економічного зростання;

в) обидві відповіді правильні;

г) правильних відповідей немає.

III. Метою соціальної політики є:

а) створення умов для розвитку та оптимального функціонування соціальних відносин, всебічного розкриття творчого потенціалу людини, її сутнісних сил, досягнення в суспільстві соціальної злагоди і стабільності;

б) забезпечення чіткого функціонування всієї системи соціально-політичних інститутів — суб'єктів такої політики; координація функціонування різних елементів системи; формування оптимального співвідношення між різними формами, методами, засобами з метою одержання очікуваних результатів;

в) обидві відповіді правильні;

г) правильних відповідей немає.

IV. Соціальне управління — це:

а) управління, здійснюване у людському суспільстві, людьми стосовно людей. І суб'єкт, і об'єкт управління представлені тут людиною;

б) управління соціальними процесами в державі та суспільстві;

в) обидві відповіді правильні;

г) правильних відповідей немає.

Тема 9. Управління персоналом в соціальному менеджменті

1. Сутність поняття управління персоналом.
2. Система управління персоналом в соціальній сфері.
3. Особливості управління персоналом на підприємствах та організаціях соціальної сфери.
4. Кадрове забезпечення соціальної роботи.
5. Зарубіжний досвід управління персоналом в соціальній сфері.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте сутність поняття управління персоналом.
2. Яким чином здійснюється управління персоналом в соціальній сфері?
3. Проаналізуйте зарубіжний досвід управління персоналом в соціальній сфері.
4. У чому полягає сутність кадрового забезпечення соціальної роботи?
5. Проаналізуйте зарубіжний досвід управління персоналом в соціальній сфері.

Теми рефератів:

1. Управління персоналом як управлінська діяльність.
2. Управління персоналом в соціальному менеджменті.
3. Особливості управління персоналом в соціальній сфері.
4. Фактори ризику в соціальному управлінні.

Тестові завдання:

I. Управління персоналом — це:

- а) систематично-організаційний процес відтворення і ефективного використання **персоналу**;
- б) діяльність, що спрямована на досягнення **найефективнішого** використання працівників для досягнення цілей підприємства та особистісних цілей. Перші, традиційно, пов'язуються з забезпеченням ефективності підприємства. Причому ефективність іноді розуміється у вузькому значенні — як отримання максимального **прибутку**;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

II. Управління персоналом в менеджменті соціального забезпечення — це:

- а) управління персоналом систематично-організаційний процес відтворення і ефективного використання **персоналу**;
- б) діяльність, що спрямована на досягнення **найефективнішого** використання працівників для досягнення цілей підприємства та особистісних цілей. Перші, традиційно, пов'язуються з забезпеченням ефективності підприємства. Причому ефективність іноді розуміється у вузькому значенні — як отримання максимального **прибутку**;
- в) обидві відповіді правильні;

г) правильних відповідей немає.

III. Управління персоналом в соціальному менеджменті:

а) більше розвивається на практиці;(як практична діяльність);

б) є індивідуально зорієнтованим на працівника, як особистість і надає послуги по задоволенню потреби;

в) зорієнтований на майбутнє.(вписується у стратегію організації);

г) правильні відповіді “а” і “б”;

д) правильні відповіді “б” і “в”;

е) правильні відповіді “а” і “в”;

є) усі відповіді правильні;

ж) правильних відповідей немає.

IV. Кадровий менеджмент в соціальній роботі:

а) більше розвивається на практиці;(як практична діяльність);

б) є індивідуально зорієнтованим на працівника, як особистість і надає послуги по задоволенню потреби;

в) зорієнтований на майбутнє.(вписується у стратегію організації);

г) правильні відповіді “а” і “б”;

д) правильні відповіді “б” і “в”;

е) правильні відповіді “а” і “в”;

є) усі відповіді правильні;

ж) правильних відповідей немає.

Література [5-8; 11; 12; 14-17; 24-26; 28; 31]

Тема 10. Соціальне партнерство

1.Сутність соціального партнерства.

2.Особливості соціального партнерства в соціальній сфері.

3.Місце профспілок у соціальному партнерстві.

4.Роль роботодавців у соціальному партнерстві.

5.Держава та соціальне партнерство.

6.Органи місцевого самоврядування та соціальне партнерство.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке соціальне партнерство?

2. Проаналізуйте взаємодію держави та соціального партнерства.

3. Яким чином здійснюється соціальне партнерство в сфері соціального захисту населення?

4. Розкрийте характерні особливості взаємодії місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування з соціального захисту населення України.

5. Проаналізуйте роль громадських об'єднань у соціальному партнерстві.

Теми рефератів:

1. Соціальне партнерство в Україні.
2. Зарубіжний досвід соціального партнерства.
3. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування з соціального захисту населення.
4. Роль профспілкових організацій у соціальному партнерстві.
5. Роль громадських об'єднань у соціальному партнерстві.

Тестові завдання:

I. Соціальне партнерство — це:

- а) система взаємозв'язків між представниками найманих працівників (переважно професійними спілками) — з одного боку, роботодавцями та їх об'єднаннями — з другого, і державою та органами місцевого самоврядування — з третього, що виражається у взаємних консультаціях, переговорах і примирних процедурах на взаємоузгоджених принципах з метою дотримання прав та інтересів працівників, роботодавців і держави;
- б) діяльність роботодавців щодо соціального захисту своїх працівників;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

II. Соціальне партнерство реалізується на:

- а) національно рівні;
- б) регіональному рівні;
- в) територіальному рівні;
- г) локальному рівні;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) правильні відповіді “а” і “в”;
- ж) усі відповіді правильні”
- з) правильних відповідей немає.

III. Метою соціального партнерства в соціальній сфері є:

- а) соціальний захист найманих працівників;
- б) встановлення діалогу між роботодавцем та найманим працівником;
- в) уникнення соціальних конфліктів;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) правильні відповіді “а” і “в”;
- ж) усі відповіді правильні”

з) правильних відповідей немає.

IV. До основних принципів соціального партнерства належать:

а) дотримання норм законодавства;

б) повноважність представників сторін;

в) рівноправ'я сторін в свободі вибору і обговоренні питань, які складають вміст колективних договорів і відносин;

г) добровільність сторін в прийнятті на себе зобов'язань;

д) систематичність контролю і відповідальність за виконання зобов'язань;

е) правильні відповіді "а" і "б";

є) правильні відповіді "в" - "д";

є) усі відповіді правильні;

ж) правильних відповідей немає.

Література [2; 3; 5; 7; 8; 11; 12; 14; 15; 24-26; 28; 31]

Тема 11. Сучасні технології соціального менеджменту

1. Сутність та зміст технологій менеджменту соціального забезпечення (соціального менеджменту).

2. Структура технологій соціального менеджменту.

3. Основні характеристики соціальних технологій.

4. Умови технологізації соціальних процесів.

5. Класифікація соціальних технологій.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке технології соціального менеджменту?

2. Проаналізуйте основний зміст сучасних технологій менеджменту соціального забезпечення.

3. Назвіть основні технології соціального менеджменту.

4. Дайте класифікацію соціальних технологій.

5. Якими причинами викликана поява соціальних технологій у сфері соціальних та управлінських відносин?

6. У чому проявляється ефективність соціальних технологій?

Теми рефератів:

1. Сучасні технології соціального менеджменту.

2. Сутність соціальних технологій.

3. Зміст технологій соціального менеджменту.

4. Ефективність соціальних технологій.

5. Класифікація соціальних технологій.

Тестові завдання:

I. Сучасні технології соціального менеджменту включають:

- а) інформаційні технології;
- б) управлінські технології;
- в) кадрові технології;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) правильні відповіді “а” і “в”;
- ж) усі відповіді правильні”
- з) правильних відповідей немає.

II. Інформаційна технологія — це:

- а) це комплекс взаємозалежних, наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих обробкою і збереженням інформації; обчислювальну техніку і методи організації і взаємодії з людьми і виробничим устаткуванням, їхні практичні додатки, а також зв'язані з усім цим соціальні, економічні і культурні проблеми;
- б) впровадження інформаційного менеджменту, значно розширювальної можливості використання компаніями інформаційних ресурсів;
- в) це комп'ютерні, ІТ-технології;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні”
- ж) правильних відповідей немає.

III. Метою інноваційного менеджменту є:

- а) визначення основних напрямків науково-технічної і виробничої діяльності фірми в наступних областях: розробка і впровадження нової продукції (**інноваційна діяльність**);
- б) подальший розвиток **виробництва** традиційних видів продукції;
- в) модернізація й удосконалювання продукції, що випускається;
- г) зняття з виробництва застарілої продукції;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Результати інноваційної діяльності на внутрішньому і зовнішньому ринках можуть бути представлені:

- а) шляхом передачі науково-технічних знань;

- б) шляхом передачі досвіду для надання науково-технічних послуг, нових технологій;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

Література [1-3; 5; 9; 14; 16; 22; 24-26; 31]

Тема 12. Соціальний самоменеджмент

1. Сутність соціального самоменеджменту.
2. Причини появи самоменеджменту.
3. Основні напрямки розвитку самоменеджменту в соціальній сфері.
4. Лідерство як якість соціального менеджменту.
5. Утвердження соціальних менеджерів у статусі лідера.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте сутність самоменеджменту.
2. Що таке соціальний самоменеджмент?
3. Назвіть основні якості особистості соціального менеджера.
4. Розкрийте зміст якостей лідера соціальної організації.
5. Розкрийте сутність поняття “лідерство”.

Теми рефератів:

1. Соціальний самоменеджмент
2. Соціальний самоменеджмент в Україні.
3. Соціальний самоменеджмент в країнах ЄС.
4. Лідерство як якість соціального менеджменту.
6. Основні напрямки розвитку самоменеджменту в соціальній сфері.

Тестові завдання:

I. Самоменеджмент — це:

- а) саморозвиток менеджера як особистості і організація його особистої діяльності, що представляє собою цілеспрямоване і послідовне використання випробуваних методів роботи в повсякденній практиці в специфічних умовах переважання самоорганізації;
- б) процес засвоєння менеджером нових знань, удосконалення власних методів управлінської діяльності;
- в) послідовне і цілеспрямоване використання ефективних методів роботи в повсякденній практиці з оптимальним використанням своїх **ресурсів** для досягнення своїх цілей;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні”;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Метою самоменеджменту є:

- а) вирішити чого ви хочете досягти;
- б) створити власне бачення успіху;
- в) використовувати метод «великих стрибків»;
- г) вірити, що успіх прийде;
- д) зосередитися на цілях, що ведуть до успіху;
- е) зрозуміти, чи не падете ви духом;
- є) правильні відповіді “а” і “б”;
- ж) правильні відповіді “в” і “г”;
- з) правильні відповіді “д” і “е”;
- и) усі відповіді правильні;
- і) правильних відповідей немає.

III. Лідерство — це:

- а) реалізація організаційного **керівництва**, яка реалізується топ-менеджментом;
- б) різновид влади, специфікою якої є спрямованість зверху вниз, а також те, що її носієм виступає не більшість, а одна людина або група осіб;
- в) управлінський статус, соціальна позиція, пов'язана із прийняттям рішень, це керівна посада;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні”;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Знайдіть неправильну відповідь. До основних стилів лідерства належать:

- а) авторитарний;
- б) харизматичний;
- в) демократичний;
- г) ліберальний.

Література [3; 5; 6; 8; 9; 12; 14; 16; 21; 23-26]

Тема 13. Макрорівневий та мікрорівневий механізм соціального менеджменту

1. Соціальна політика як механізм соціального менеджменту.
2. Основні напрями вдосконалення механізму соціального менеджменту на макрорівні.
3. Політичні аспекти макрорівневого механізму соціального менеджменту.
4. Мікрорівневий механізм соціального менеджменту.
5. Процесуальний характер менеджменту соціального забезпечення.
6. Особливості функцій соціального менеджменту на мікрорівні.

7. Управлінська праця менеджерів у соціальній сфері.
8. Самоменеджмент в управлінні соціальною роботою.

Питання для самоконтролю:

1. Чому соціальну політику держави можна розглядати як механізм соціального менеджменту?
2. Дайте розгорнуту характеристику основних інструментів соціальної політики.
3. Якими засобами здійснюється регулювання зайнятості населення?
4. Що таке менеджмент соціального забезпечення на мікрорівні?
5. Охарактеризуйте мікрорівневий механізм соціального менеджменту.
7. Охарактеризуйте соціальну організацію як один з найбільш складних видів соціальних систем.

Теми рефератів:

1. Макрорівневий механізм менеджменту соціального забезпечення.
2. Менеджмент соціального забезпечення на мікрорівні.
3. Управлінська праця менеджера в соціальній сфері.
4. Функції соціального менеджменту на макрорівні.
5. Функції соціального менеджменту на мікрорівні.

Тестові завдання:

I. Макрорівневий рівень соціального менеджменту — це рівень соціального менеджменту в межах:

- а) держави;
- б) регіонів;
- в) органів місцевого самоврядування;
- г) окремої організації;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Макрорівневий рівень соціального менеджменту — це рівень соціального менеджменту в межах:

- а) держави;
- б) регіонів;
- в) органів місцевого самоврядування;
- г) окремої організації;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Головним підходом менеджменту соціального забезпечення на мікрорівні є:

- а) традиційний підхід, коли соціальна політика визначає зміст соціальної роботи і обумовлює параметри менеджменту соціальної роботи. Його можна назвати функціональним, у ході якого соціальна робота розглядається як механізм реалізації соціальної політики. У такому разі менеджмент соціальної роботи треба розглядати як механізм управління одним із структурних елементів соціальної політики;
- б) інноваційний підхід, який несе новизну поглядів на взаємозв'язок менеджменту соціальної роботи та соціальної політики держави. Соціальна політика є вищим рівнем менеджменту соціальної роботи, тобто його невід'ємною частиною. Ще він називається генетичним;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

IV. Головним підходом щодо визначення взаємозв'язку між соціальною політикою держави та менеджментом соціальної роботи є:

- а) традиційний підхід, коли соціальна політика визначає зміст соціальної роботи і обумовлює параметри менеджменту соціальної роботи. Його можна назвати функціональним, у ході якого соціальна робота розглядається як механізм реалізації соціальної політики. У такому разі менеджмент соціальної роботи треба розглядати як механізм управління одним із структурних елементів соціальної політики;
- б) інноваційний підхід, який несе новизну поглядів на взаємозв'язок менеджменту соціальної роботи та соціальної політики держави. Соціальна політика є вищим рівнем менеджменту соціальної роботи, тобто його невід'ємною частиною. Ще він називається генетичним;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

Література [3-5; 7; 9; 14; 16; 22; 24-26; 31]

Тема 14. Супервізія та менеджмент соціального забезпечення

1. Супервізія як принцип, функція, метод менеджменту соціального забезпечення.
2. Адміністративний та навчальний методи супервізії в менеджменті соціального забезпечення.
3. Процес супервізії.
4. Супервізія та консультування.
5. Оперативний план роботи з персоналом.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте сутність поняття “супервізія”.
2. Яким чином взаємопов'язані супервізія та менеджмент соціального забезпечення?
3. Охарактеризуйте процес супервізії.
4. Яку роль відіграє супервізія в консультуванні?
5. У чому полягають функції супервізії?

6. Охарактеризуйте супервізію як принцип.

Теми рефератів:

1. Супервізія та менеджмент соціального забезпечення.
2. Оперативний план роботи з персоналом.
3. Адміністративний метод супервізії.
4. Навчальний метод супервізії.
5. Супервізія та її складові.

Тестові завдання:

I. Супервізія — це:

- а) основа змісту дій менеджера соціальної служби, що розглядається як професійний стиль менеджерської роботи;
- б) індивідуальне кураторство, спрямоване на виявлення та розв'язання проблем, дилем, спірних питань, труднощів, деформацій у діяльності конкретного соціального працівника відповідної соціальної служби;
- в) навчання на досвіді;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Супервізія перебачає:

- а) взаємодію «соціальний працівник — клієнт»;
- б) взаємовідношення «соціальна служба — клієнт»;
- в) взаємовплив «соціальний працівник — соціальна служба»;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Як адміністративний метод супервізії полягає у:

- а) призначенні клієнту найбільш відповідного соціального працівника;
- б) обговоренні результатів первинного оцінювання, плану втручання в соціальну ситуацію;
- в) перегляді процесу роботи з клієнтом;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;

- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Супервізію як метод навчання в менеджменті соціальної роботи можна диференціювати на:

- а) власне навчальну супервізію (від менеджера-супервізора), інструктаж, оперативне коригування, кураторство;
- б) навчальне консультування (до менеджера-супервізора);
- в) підвищення кваліфікації (з менеджером-супервізором: від базового рівня, проектування кар’єри, навчання на моделі соціальної роботи);
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література [3; 5; 8; 12; 14; 16; 24-26]

Тема 15. Планування та проектування як функція менеджменту соціального забезпечення

1. Сутність планування соціальної роботи.
2. Планування основних видів управлінської діяльності в соціальній роботі.
3. Вимоги до планування соціальної роботи. Модель процесу планування соціальної роботи.
4. Стратегічне планування соціальної роботи. Етапи стратегічного планування.
5. Програмно-цільове управління. Соціальні програми та проекти.
6. Сучасні концепції соціального проектування.
7. Логіка проектування в соціальній сфері. Мета та завдання проекту.
8. Системний підхід в проектуванні соціальної роботи.
9. Проект: структура, компоненти та фактори успішної реалізації.

Питання для самоконтролю:

1. Яким чином здійснюється соціальне планування в соціальній сфері?
2. Перелічіть головні вимоги до планування соціальної роботи.
3. Розкрийте сутність поняття “проектування”.
4. Яким чином здійснюється проектування в соціальній сфері?
5. Вкажіть головні функції проектування.
6. У чому полягає стратегічне планування соціальної роботи?
7. Назвіть основні етапи стратегічного планування.
8. Проаналізуйте мету та завдання проекту.
9. Хто реалізовує проект в соціальній роботі?

10. Що таке проектування.

Теми рефератів:

1. Планування як функція менеджменту соціального забезпечення.
2. Проектування як функція менеджменту соціального забезпечення.
3. Стратегічне планування соціальної роботи.
4. Етапи стратегічного планування.
5. Програма соціальної служби.

Тестові завдання:

I. Планування — це:

- а) заздалегідь намічений порядок дій, необхідних для досягнення поставленої цілі, оптимальний розподіл ресурсів для досягнення поставленої мети; процес створення проекту, прототипу, праобразу майбутнього об'єкта, стану та способів його виготовлення;
- б) це комплекс робіт який складається з пошуку, досліджень, розрахунків та розрахування з метою отримання опису достатнього для створення нового об'єкту або виробу, його реконструкції, модернізації, що відповідає заданим вимогам;
- в) довгострокове планування на основі проміжних цілей, яке визначається головною ціллю та проміжними цілями, які дозволяють досягнути головної цілі. Цілі, які визначають стратегічний план, називають стратегічними цілями;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) усі відповіді правильні;
- є) правильних відповідей немає.

II. Стратегічне планування — це:

- а) заздалегідь намічений порядок дій, необхідних для досягнення поставленої цілі, оптимальний розподіл ресурсів для досягнення поставленої мети; процес створення проекту, прототипу, праобразу майбутнього об'єкта, стану та способів його виготовлення;
- б) це комплекс робіт який складається з пошуку, досліджень, розрахунків та розрахування з метою отримання опису достатнього для створення нового об'єкту або виробу, його реконструкції, модернізації, що відповідає заданим вимогам;
- в) довгострокове планування на основі проміжних цілей, яке визначається головною ціллю та проміжними цілями, які дозволяють досягнути головної цілі. Цілі, які визначають стратегічний план, називають стратегічними цілями;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) усі відповіді правильні;

є) правильних відповідей немає.

III. Проектування — це:

а) заздалегідь намічений порядок дій, необхідних для досягнення поставленої цілі, оптимальний розподіл ресурсів для досягнення поставленої мети; процес створення проекту, прототипу, праобразу майбутнього об'єкта, стану та способів його виготовлення;

б) це комплекс робіт який складається з пошуку, досліджень, розрахунків та розрахування з метою отримання опису достатнього для створення нового об'єкту або виробу, його реконструкції, модернізації, що відповідає заданим вимогам;

в) довгострокове планування на основі проміжних цілей, яке визначається головною ціллю та проміжними цілями, які дозволяють досягнути головної цілі. Цілі, які визначають стратегічний план, називають стратегічними цілями;

г) правильні відповіді “а” і “б”;

д) правильні відповіді “б” і “в”;

е) усі відповіді правильні;

є) правильних відповідей немає.

IV. Планування соціальної роботи — це:

а) заздалегідь намічений порядок дій, необхідних для досягнення поставленої цілі, оптимальний розподіл ресурсів для досягнення поставленої мети; процес створення проекту, прототипу, праобразу майбутнього об'єкта, стану та способів його виготовлення;

б) це комплекс робіт який складається з пошуку, досліджень, розрахунків та розрахування з метою отримання опису достатнього для створення нового об'єкту або виробу, його реконструкції, модернізації, що відповідає заданим вимогам;

в) довгострокове планування на основі проміжних цілей, яке визначається головною ціллю та проміжними цілями, які дозволяють досягнути головної цілі. Цілі, які визначають стратегічний план, називають стратегічними цілями;

г) правильні відповіді “а” і “б”;

д) правильні відповіді “б” і “в”;

е) усі відповіді правильні;

є) правильних відповідей немає.

Література [2-5; 9; 10; 12; 14; 22; 24-26; 31]

Змістовий модуль 3. Особливості управління в соціальній сфері в зарубіжних країнах

Тема 16. Становлення та розвиток системи соціального забезпечення в зарубіжних країнах.

Моделі соціального захисту населення в країнах ЄС.

1. Особливості формування системи соціального забезпечення (соціального захисту населення) в країнах Європи та Північної Америки наприкінці XIX — XX ст.

2. Соціальний захист населення в зарубіжних країнах на сучасному етапі розвитку.
3. Соціальний захист населення в Німеччині.
4. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки у Франції.
5. Соціальний захист населення Великої Британії.
6. Шведська модель соціального захисту населення.
7. Система управління в соціальній сфері в країнах ЄС.
8. Принцип соціального страхування в зарубіжних країнах.
9. Принцип соціального забезпечення. Принцип допомоги. Принцип соціальної солідарності.
10. Особливості формування моделей соціального захисту населення в країнах ЄС.
11. Моделі соціального захисту в країнах ЄС.

Питання для самоконтролю:

1. Хто був засновником системи державного соціального забезпечення в Європі?
2. Яким чином здійснюється соціальний захист населення у Великій Британії?
3. Назвіть основні принципи соціального захисту населення в зарубіжних країнах.
4. Проаналізуйте континентальну модель соціального захисту населення.
5. Охарактеризуйте соціальний захист в США.
6. Назвіть основні моделі соціального захисту в зарубіжних країнах.
7. Висвітліть характерні особливості соціального захисту в Німеччині на регіональному та місцевому рівнях.
8. Яким чином здійснюється соціальний захист населення Польщі?

Теми рефератів:

1. Соціальний захист населення в країнах ЄС.
2. Управління соціальним захистом в США.
3. Система соціального захисту в Франції.
4. Моделі соціального захисту населення в зарубіжних країнах.
5. Принципи соціального захисту населення в зарубіжних країнах.
6. Соціальний захист населення в Республіці Білорусь.

Тестові завдання:

I. Знайдіть неправильну відповідь. Які моделі соціального захисту населення існують в Європі?

- а) Континентальна модель.
- б) Англосаксонська модель.
- в) Східноєвропейська модель.
- г) Скандинавська модель.
- д) Південноєвропейська модель.

II. В якій країні Європи виникла вперше соціальний захист населення було зафіксовано на

державному рівні?

- а) Франція;
- б) Швейцарія;
- в) Велика Британія;
- г) Бельгія;
- д) Німеччина;
- е) Швеція;
- є) Данія;
- ж) Нідерланди.

III. Коли в Російській імперії було запроваджене робітниче законодавство?

- а) в 1894 р.;
- б) в 1901 р.;
- в) в 1907 р.;
- г) в 1913 р.;
- є) правильних відповідей немає.

IV. Коли сформувалася наука про менеджмент?

- а) в середині XIX ст.;
- б) на рубежі XIX — XX ст.;
- в) в 20-х рр. XX ст.;
- г) в 30-40-х рр. XX ст.
- д) після Другої Світової війни;
- є) правильних відповідей немає.

Література [3; 5; 10; 12; 13; 22; 24-26]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Бех В. П.* Соціальне управління у контексті саморегуляції соціального організму країни: [монографія] / Володимир Бех, Юлія Бех, Сергій Попов; [за наук . ред. д-ра філос. наук, проф. В. П. Бега]. - Запоріжжя: Просвіта, 2012. - 571 с.
2. *Борецька Н. П.* Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми: моногр. / Н. П. Борецька. - Донецьк: Янтра, 2002. - 352 с
3. *Бут О. А.* Социальный менеджмент: учеб. пособие / О. А. Бут. – Томск: кафедра ТУ, ТУСУР, 2012. – 177 с.
4. *Дєдов Є. Г.* Менеджмент соціальної роботи: навч. посіб. для студ. спец. "Соціальна робота", "Соціальна педагогіка" / Є. Г. Дєдов; Держ. закл."Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка". - Луганськ: ДЗ "ЛНУ ім. Тараса Шевченка", 2012. - 163 с.

5. *Кнорринг В. П.* Соціальне управління. Государство, колектив, людина: учеб. / В. П. Кнорринг. - М.: Экзамен, 2008. - 687 с.
6. *Лукашевич М. П.* Менеджмент соціальної роботи. Теорія і практика: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. - К.: Каравела, 2007. - 296 с.
7. *Решетников А. В.* Процессное управление в социальной сфере: руководство / А. В. Решетников. - М.: Медицина, 2001. - 503 с.
8. *Руженський М. М.* Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України: монографія / М. М. Ружевський; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. - К.: ІПК ДСЗУ, 2013. - 317 с.
9. *Руженський М. М.* Соціальний менеджмент: навч. посіб. / М. М. Руженський; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. - К.: ІПК ДСЗУ, 2011. - 255 с.
10. *Социальный менеджмент: учебник для студ. вузов, обуч. по напр. и спец. "Менеджмент"* / С. Д. Ильенкова [и др.]. - М.: Банки и биржи: ЮНИТИ, 1998. - 271 с.
11. *Социальный менеджмент: учебник по спец. "Гос. и муниципальное управление"* / В. С. Афанасьев [и др.]; Академия труда и социальных отношений, Государственная академия управления им. Серго Орджоникидзе. - М.: Бизнес-школа "Интел-Синтез", 1999. - 384 с.
12. *Соціальна робота: Навч. посіб. // Соціальна робота. Книга 2.* – К.: ДЦССМ, 2002. – 440 с.
13. *Социальный менеджмент: учеб. пособие для студ. вузов* / Ю. А. Афонин [и др.]; ред. В. Н. Иванов, В. И. Патрушев. - 2.изд., перераб. и доп. - М.: Высшая школа, 2002. - 271 с.
14. *Тимошко Г. М.* Менеджмент соціальної роботи: навч. посіб. / Г. М. Тимошко. - Ніжин: Лисенко М. М. [вид.], 2011. - 307 с.

Додаткова

15. *Богаевская А. Н.* Социальный менеджмент. Семья и семейная политика: учеб. пособие / А. Н. Богаевская; Институт международного туризма и гостеприимства ДВГУ. - Владивосток: Издательство Дальневосточного ун-та, 2001. - 91 с.
16. *Виноградський М. Д.* Менеджмент в організації: навч. посіб. для студ. екон. спец. вузів / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шканова. – К.: Кондор, 2002. – 654 с.
17. *Власова Т. В.* Менеджмент в соціальній сфері економічних систем: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.02 / Власова Тетяна Валентинівна; Донецький держ. ун-т. - Донецьк, 1999. - 20 с.
18. *Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії»* від 05.10.2000 р. №2017-III // ВВР України. – 2000. - №48. – Ст.409.
19. *Закон України «Про прожитковий мінімум»* від 15.07.1999 р. №966-XIV // ВВР України. – 1999. - № 38. – ст. 348.

20. Закон України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003 р. №966-IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/966-15>
21. Колпаков В. М. Самоменеджмент: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Колпаков. – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. – 528 с.
22. Комарова Е. И. Менеджмент социальной работы: учеб. пособие для вузов / Е. И. Комарова, А. И. Войтенко. – М.: Владос, 2001. – 282 с.
23. Лукашевич М. П. Теория и практика самоменеджмента: Учеб. пособие. -2-е изд. – К.: МАУП, 2012. – 360 с.
24. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні дослідження в соціальній сфері", Одеса, 15 січня 2013 року: [зб. тез] / Одес. нац. політехн. ун-т, гуманіт. ф-т, каф. соц. роботи та кадр. менедж. [та ін.]; [редкол.: В. В. Корнещук (голов. ред.) та ін.]. - О.: Букаєв Вадим Вікторович, 2013. - 246 с.
25. Матеріали другої міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні дослідження в соціальній сфері", м. Одеса, 15 жовтня 2013 р. / Одес. нац. політехн. ун-т, гуманіт. ф-т, каф. соц. роботи та кадр. менедж. [та ін.]; [редкол.: В. В. Корнещук (голов. ред.) та ін.]. - О.: Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2013. - 299 с.
26. Матеріали третьої міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні дослідження в соціальній сфері", Одеса, 15 травня 2014 р. / Одес. нац. політехн. ун-т, гуманітар. ф-т, каф. соц. роботи та кадр. менеджменту [та ін.]; [голов. ред. В. В. Корнещук]. - Одеса: Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2014. - 176 с.
27. Матвієнко О. В. Основи інформаційного менеджменту: навч. посіб. / О. В. Матвієнко. – К.: Центр навч. літ., 2004. - 128 с.
28. Основы социальной работы: Учебник. – М.: ИНФРА, 2002. – 395 с.
29. Социальный менеджмент: опыт, исследования, образование: сб. статей по материалам междунар. конф. / отв. ред. Е. Р. Смирнова-Ярская [и др.]; Саратовский гос. технический ун-т. - Саратов: [б.и.], 2001. - 207 с.
30. Сташків Б. І. Гарантії права на соціальне забезпечення: навч. вид. / Б. І. Сташків; Чернігів. держ. ін-т права, соц. технологій та праці, каф. труд. права та права соц. забезп. - Чернігів: [б. в.], 2011. - 100 с.
31. Сучасне соціальне управління: філософія, методологія, практика: монографія / [Н. Г. Діденко та ін.; за заг. ред. Н. Г. Діденко]; Донец. держ. ун-т упр. - Донецьк: ВІК, 2010. - 375 с.
32. Топішко Н. П. Соціальний захист населення як механізм сприяння розвитку суспільства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / Топішко Наталія Петрівна; Приват. ВНЗ "Львів. ун-т бізнесу та права". – Л., 2014. - 20 с.

33. *Шавкун І. Г.* Соціальний менеджмент: суб'єкти, особливості, спрямованість // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010_3_8/Gileya3_8/F11_doc.pdf